

14. Banková sústava. Vzťahy medzi bankovým sektorom a klientským sektorom, vzťahy medzi bankovým sektorom a vládny sektorom – s dôrazom na legislatívne vzťahy, vzťahy medzi bankovým sektorom a zahraničím s dôrazom na zahraničné subjekty, vzťahy vnútri bankového sektora – s dôrazom na vzťahy medzi NBS a komerčnými bankami s možnosťou vysvetlenia niektorých vzťahov medzi bankami navzájom.

Banková sústava = bankový systém

Usporiadanie bankovej sústavy nie je v rôznych krajinách jednotné. V zásade však rozlišujeme 2 rôzne druhy bankových systémov:

1. jednostupňový bankový systém
2. dvojstupňový bankový systém

Jednostupňový bankový systém

Ide o bankovú sústavu, pre ktorú je charakteristické to, že jedna jediná inštitúcia vykonáva funkcie centrálnej banky i komerčných bánk. Táto inštitúcia spravidla funguje v inej než trhovej ekonomike. Typickým príkladom jej fungovania je centrálna riadená ekonomika.

U nás existovala jediná monobanka „Štátna banka Československa, ktorá vykonávala funkcie centrálnej banky i komerčných bánk:

- emitovala bankovky a mince
- riadila menový obeh
- uskutočňovala menovú politiku
- poskytovala úvery a prijímala vklady (to sú činnosti komerčných bánk) a iné.

Reálne existovali aj iné banky, ktoré boli len príveskom centrálnej banky Československa, a plnili určité funkcie (napr. Slovenská štátna sporiteľňa prijímala vklady od obyvateľov a poskytovala im úvery).

Charakteristické znaky tejto bankovej sústavy:

- nepripúšťa sa teoretická možnosť inflácie, ani napriek nadmernej emisii peňazí
- veľmi často vznikajú vynútené úspory, ktoré sú dôsledkom nerovnováhy medzi ponukou a dopytom
- poskytovanie úverov je založené na iných, než na komerčných princípoch
- samostatné banky fungujú bez ohľadu na výsledok hospodárenia (možnosť krachu je vylúčená)

Štátna banka Československa mala pasívne postavenie. Finančné toky len viac menej evidovala bez toho, aby ich mohla ovplyvňovať.

Dvojstupňový bankový systém

Tento bankový systém má štandardné usporiadanie a je typický pre moderné trhové ekonomiky. Má 2 stupne:

1. *štátna banka* – plní funkcie centrálnej banky
2. *sieť obchodných bánk*, ktoré plnia funkcie komerčných bánk / funkcie druhého stupňa

Podľa existencie oddelenia funkcií rozlišujeme **3 subsystemy komerčných bánk:**

1. Systém univerzálneho bankovníctva

Komerčné banky univerzálneho charakteru môžu vykonávať činnosti v oblasti komerčného i investičného bankovníctva, teda univerzálne banky môžu poskytovať úvery, prijímať vklady i obchodovať s cennými papiermi. Tento model prevláda v Európe, ale pripúšťa aj možnosť špecializácie.

2. Systém oddeleného bankovníctva

Tento systém predpokladá striktné oddelenie investičného bankovníctva od komerčného bankovníctva. V 30-tych rokoch, v dôsledku VHK v USA, bol prijatý „GLASS – STEAGLOV zákon“, ktorého podstatou bolo to, že v dôsledku VHK skrachovalo aj veľa bánk. Aby nedošlo k ďalšej VHK, tak jedno z riešení bolo také, že sa oddelilo komerčné bankovníctvo od investičného bankovníctva ⇒ komerčné bankovníctvo nemohlo obchodovať s cennými papiermi a investičné bankovníctvo nemohlo prijímať vklady a poskytovať úvery.

Tento systém fungoval v Amerike donedávna. Striktné rozdiely sa však už postupne potierajú. Ale stále tu ide ešte o oddelené bankovníctvo.

Oddelené bankovníctvo funguje aj v Japonsku.

3. Systém zmiešaného bankovníctva

Tento systém predpokladá oddelenie komerčného bankovníctva od investičného bankovníctva, pričom rizikové činnosti vykonávajú dcérske spoločnosti.

Na Slovensku sa uplatňuje systém univerzálneho bankovníctva.

Výnimku tvoria stavebné sporiteľne, ktoré sú špecializovanými bankami.

Všetky ostatné banky sú univerzálneho charakteru.

Komerčné banky

- 15 so zahraničnou majetkovou účasťou
- 3 bez zahraničnej majetkovej účasti (Poštová banka, Banka Slovakia, SZRB)
- 2 pobočky zahraničných bánk (ČSOB, ING Bank NV)

Podľa vlastníctva a právnej formy rozlišujeme:

- * štátne banky
- * družstevné banky
- * súkromné banky

Na Slovensku nemáme štátne banky, ani družstevné banky. U nás sú len súkromné banky vo forme a.s. Podľa zákona o bankovníctve z 01.01.2002 sa každá ďalšia právna forma bankám zakazuje.

Z hľadiska veľkosti meranej pobočkovou sieťou rozlišujeme:

- * veľký počet bánk a malá pobočková sieť
- * malý počet bánk a veľká pobočková sieť
- * veľký počet bánk navzájom prepojených vlastníckymi vzťahmi (pre SR je táto forma vylúčená)

Najhustejšiu pobočkovú sieť bánk má Poštová banka, Slovenská sporiteľňa a VÚB.

Účelové organizácie, ktoré napomáhajú fungovaniu bank. systému

1. *Bankové zúčtovacie centrum Slovenska* – zabezpečuje platobný styk medzi bankami v SR
2. *Autorizačné centrum Slovenska* – zabezpečuje autorizáciu platobných kariet
3. *Fond ochrany vkladov* – zhromažďuje prostriedky bánk, a v prípade potreby vypláca nedostupné vklady
4. *Asociácia bánk* – rieši odborné problémy svojich členov (bankovej sféry)

Banková sústava = súhrn bankových inštitúcií a vzťahov medzi nimi.

Do r. 1989 je na Slovensku **jednostupňový bankový systém**. Rozhodujúci význam tu mali plány, a to či už vecné alebo finančné.

Na Slovensku vznikla centrálna banka (CB) v 50 – tých rokoch 20. st.

CB na Slovensku bola **Štátna banka Československa**, ktorá vznikla v roku 1950 ako nová CB. Okrem toho, že bola CB, bola súčasne aj obchodnou bankou pre podnikovú sféru (úverovala podnikový sektor, pričom neexistovalo bonitovanie klientov). ŠBČS ako CB uskutočňovala „menovú politiku“ pomocou rozpisu plánov. Všetko bolo v tom období riadené 5- ročným plánom.

Banky, ktoré v tom čase existovali, vystupovali ako špecializované pobočky ŠBČS, ktorou boli direktívne riadené.

Teda okrem ŠBČS pôsobili aj tieto banky:

- **Živnostenská banka**: jej úlohou bol styk s klientelou. Vydávala bony (tuzexové poukážky). Do r. 1989 obyvatelia nemohli doma držať žiadnu zahraničnú menu, ani mať zriadený devízový účet.
- **ČSOB**: bola založená v r. 1965 a fungovala do r. 1989. Štát bol takmer 100 % - ným vlastníkom banky. Poskytovala úvery svojim podnikom, t. j. podnikom na našom území, a taktiež poskytovala úvery do zahraničia - jej úlohou bolo obchodovať so zahraničím na základe centrálného plánu.
- **Investičná banka**: vznikla v r. 1948. Jej úlohou bola výstavba a investovanie do investičnej výstavby. V r. 1958 jej úlohu preberá ŠBČS a Investičná banka vykonávala len obchody s CP.
- **Československá štátna sporiteľňa**: v r. 1969 sa rozdelila na Slovenskú štátnu sporiteľňu a Českú štátnu sporiteľňu. Tieto 2 subjekty sa zamerali na získavanie vkladov a poskytovanie spotrebiteľských úverov. Vklady potom smerovali do podnikov.

Dvojstupňový bankový systém

1. stupeň tvorí CB. U nás je to NBS.

CB nevykonáva činnosti obchodnej banky. Uskutočňuje menovú politiku a v porovnaní s jednostupňovým bankovým systémom, CB neriadi ostatné banky.

CB *nemôže skrachovať*, pretože si riadi likviditu pomocou emisie.

CB vedie osobné účty len pre svojich zamestnancov.

2. stupeň tvoria obchodné banky a ďalšie banky, ktoré sú podnikateľskými subjektami a vykonávajú podnikateľskú činnosť. Obchodné banky *môžu skrachovať!*

Výnimočne sa môže vyskytnúť aj **trojstupňový bankový systém**:

1. stupeň: centrálna banka

2. stupeň: centrály obchodných bánk

3. stupeň: obchodné banky

Transformácia z jednostupňovej na dvojstupňovú bankovú sústavu po roku 1990

- banková reforma sa začala pripravovať už v r. 1985
- ČSSR bola poslednou krajinou, kde došlo k bankovej reforme
- cieľ bankovej reformy: vytvoriť dvojstupňový bankový systém
- základný princíp zmeny: rozdeliť ŠBČS na tri banky, čo sa podarilo 01.01.1990, kedy ŠBČS ostala v tej istej budove, s tým istými ľuďmi, len už nešlo o ŠBČS, ale o CB, a od ŠBČS sa oddelila *Komerční banka Praha* a *VÚB Bratislava*
- už v r. 1990 bol predpoklad zakladania ďalších bánk (asi 10tich), ktoré sa mali správať už podnikateľsky
- následne v r. 1992 vznikajú ďalšie banky na základe zákona o bankách
- 01.01.1993, v súvislosti s rozdelením ČSFR, dochádza k rozdeleniu CB na ČNB a NBS v pomere 2:1 na základe dohody o vyrovnaní záväzkov
- úvery, ktoré sa poskytovali podnikom do r. 1989, sa poskytovali na základe centrálného plánu; po r. 1989 sa s tým muselo niečo robiť, preto sa prijalo rozhodnutie, že zlé úvery sa prevedú na Komerční banku Praha a VÚB Bratislava; keďže išlo o nedobytné úvery, tak aby sa tieto 2 banky očistili, v r. 1991 sa zriadila *Konsolidačná banka*, na ktorú boli prevedené zlé úvery (úr. sadzby Konsolidačnej banky boli len 13 % - né, teda asi o 1/2 nižšie ako úr. sadzby ostatných bánk)

Bankové systémy v trhových ekonomikách môžu byť:

- univerzálne
- špecializované

Podľa otvorenosti rozlišujeme nasledujúce bankové systémy:

- vysoko otvorené – vysoký podiel zahraničných bánk na domácom bankovom trhu
- málo otvorené – nízky podiel zahraničných bánk na domácom bankovom trhu

Pre SR je charakteristický pomerne neuveriteľne vysoký podiel zahraničných bánk.

Najuzavretejší bankový systém má Japonsko (podiel zahraničných bánk je len cca 4 – 5 %).

USA má tiež málo otvorený bankový systém (podiel zahraničných bánk je len asi 15 %).

Tendencie vývoja bankových systémov

- bude rásť dopyt po bankových službách, pričom rozhodujúce slovo bude mať klient
- môžeme očakávať zmeny, ktoré budú mať charakter regulačných pravidiel
- vedecko-technický pokrok bude značne ovplyvňovať bankovú sféru → elektronizácia
- ďalej sa očakáva ďalší nárast konkurencie
- pozornosť treba zamerať na vývoj v medzinárodnej sfére

Základňu bankovej pyramídy na Slovensku tvoria:

Banka je právnickou osobou so sídlom v SR, ktorej právna forma je akciová spoločnosť. Svoju činnosť vykonáva na základe licencie.

Pobočky zahraničných bánk sú organizačné jednotky zahraničných bánk (t. j. banka so sídlom v zahraničí). Svoju činnosť vykonávajú tiež na základe licencie.

Zastúpenia zahraničných bánk sú organizačné jednotky bánk so sídlom v zahraničí. Nemôžu prijímať vklady, poskytovať úvery, ďalej nemôžu vykonávať žiadne bankové operácie a podnikateľské činnosti. Môžu len získavať informácie o spolupráci a etablovaní sa na slovenskom bankovom trhu.

CENTRÁLNA BANKA

Vznik a vývoj centrálného bankovníctva

Prvé CB začali vznikať koncom 17. st. (obdobie, keď v obehu boli mince, nie však z drahých kovov, ďalej obiehali štátovky a klasické bankovky). V 17. st. mohla klasické bankovky vydávať akákoľvek banka, a tieto bankovky boli vymeniteľné za zlato.

V tom čase sa mnohé štáty zadlžovali doma ⇒ ak panovník nemal dostatok peňazí, tak si požičal od obchodnej banky, ktorá fungovala na jeho teritóriu. Ak si však požičal, tak musel aj vrátiť, a to vrátane úrokov. Preto si panovník začína zakladať vlastnú CB.

Príčiny vzniku centrálnej banky

Panovník potreboval financovať svoje záujmy, ale aj záujmy štátu. Preto si panovník založil vlastnú CB, ktorá vydávala peniaze. Neskôr bol vznik CB spojený tiež s úverovaním štátneho rozpočtu.

Čo sa týka úverovania ŠR SR po r. 1993, tak NBS mohla financovať schodok štátneho rozpočtu, avšak toto financovanie bolo limitované na obdobie najviac 5 mesiacov a do istej výšky HDP.

V súčasnosti – od 01.05.2001 – NBS nemôže priamo financovať schodok štátneho rozpočtu.

⇓

Príčiny zakladania centrálnych bánk sú nasledovné:

1. finančné záujmy štátu
2. potreba vedenia účtov pre panovníka
3. centralizácia emisie hotovostných peňazí

Spôsoby vzniku centrálnych bánk

1. **spôsob** - v r. 1654 vzniká v Stockholme prvá CB, a to *premenou súkromnej obchodnej banky na CB*. Keďže každá banka mala svoje vlastné bankovky, a bankovky v každej banke mali inú vymeniteľnosť, tak panovník poveril jednu banku emitovaním bankoviek, ktoré budú pustené do obehu a ostatné banky budú tieto bankovky prijímať.
2. **spôsob** - CB vzniká na základe *pridelenia práva súkromnej obchodnej banke na emisiu bankoviek*. Panovník sa rozhodol pre jednu obchodnú banku, ktorá bude vydávať bankovky. Aby však ovplyvnil ostatné banky, ktoré síce mohli naďalej emitovať svoje vlastné bankovky, ale aby ich ďalej už nevydávali, tak zaviedol zdaňovanie bankoviek emitovaných ostatnými bankami ⇒ ostatné banky potom súhlasili s panovníkom (s bankou, ktorá mala emitovať bankovky).
3. **spôsob** - Panovník *založil celkom novú inštitúciu*. V r. 1694 týmto spôsobom vzniká v Anglicku Anglická banka, ktorá emituje štátovky. Táto banka funguje dodnes.

Charakteristické znaky centrálnej banky

- a) **emisný monopol** – CB má monopol na emisiu hotovostných peňazí
- b) **uskutočňovanie menovej politiky** – v súčasnosti je dôležité to, či CB je, alebo nie je samostatná, teda či je, alebo nie je závislá od vlády
- c) **regulácia a dohľad nad bankovým systémom** – CB stanovuje základný rámec zakladania a fungovania bánk

Základné rozdiely medzi centrálnymi bankami v trhovách ekonomikách

◆ stupeň samostatnosti

- *vyšoký* – Európska CB, CB Švajčiarska, CB Nového Zélandu, NBS
- *stredný* – CB USA, CB Veľkej Británie
- *nízky* – CB Japonska (do r. 1998 bola priamo závislá od vlády)

Čím vyššia miera samostatnosti, tým nižšia miera inflácie (sú však aj výnimky).

◆ Hlavné ciele menovej politiky

- základným cieľom menovej politiky aj u nás bola stabilita meny, v súvislosti s ekonomickým vývojom bol však tento cieľ transformovaný na cenovú stabilitu (Európska CB, NBS)
- cenová stabilita je širší pojem ako stabilita meny, t.j. ak je zabezpečená cenová stabilita je zabezpečená aj stabilita meny
- v niektorých krajinách je hl. cieľom zabezpečenie neustáleho ekonomického rastu (USA, Jap.)

◆ Podiel na bankovom dohľade

- *dominantný* – centrálna banka (Tal., SR)
- *stredný* – bankový dohľad nevykonáva len CB, ale existujú aj špecializované inštitúcie bankového dohľadu (Jap., USA, Fínsko..)
- *nízky* – CB sa na bankovom dohľade priamo nezúčastňuje, ale prenecháva ho inej inštitúcii (Dánsko, Švédsko, VB, Nový Zéland), CB tu nedohliada nad činnosťami jednotlivých bánk, vykonáva však dohľad nad celým bankovým systémom

◆ **Forma vlastníctva CB**

- štát 100% vlastníkom – Fr., Nem., VB, ČR, SR
- CB založená štátom môže byť založená aj ako a.s., rozlišujeme 2 kategórie:
  1. kategória – štát vlastní majoritnú väčšinu banky (viac ako 50%) – Japonsko 55%, Belgicko 50%, kde zvyšných 50% je kótovaných na burze
  2. kategória – štát vlastní menej ako 50% - USA (12 členských bánk), Švajčiarsko – časť štát a zvyšok vlastní niekoľko súkromných osôb, ktoré svoj podiel nemôžu nikomu predať

◆ **OŠ CB**

- jediná CB so svojimi pobočkami – vo väčšine krajín EÚ aj SR
- viacero CB so svojimi pobočkami – USA

Medzi CB existujú aj výnimky, ktoré sa vymykajú z klasickej štruktúry:

a) *výnimky smerom dole*

- v krajine nemusí existovať žiadna CB, musí však existovať inštitúcia, ktorá ju nahrádza
- hotovostné peniaze potom môže emitovať buď inštitúcia, ktorá je tým poverená napr. Menová Rada (Argentína), poverená zahraničná CB (Luxembursko, pre ktoré Belgická CB zabezpečovala emisiu peňazí) alebo zahraničná CB v rámci dolarizácie = domáca mena je oficiálne nahradená zahraničnou menou, pričom tu nejde o zavádzanie Eura

b) *výnimky smerom hore (nadstandard)*

- v ekonomike môže fungovať viac CB – USA, krajina je rozdeľná na menové distrikty, kde funguje 12 distriktových CB, emitovať peniaze tak môže 12 + 1 bánk podľa rovnakých pravidiel a podmienok v pomere 1:1
- v krajine reálne obiehajú banky viacerých bánk – VB môžu obiehať peniaze 4 bánk – Bank of England + 3 Škótske banky

Funkcie CB:

- **Makroekonomické**
  - emisia hotovostných bankoviek príp. mincí – technická otázka ako sa vydávajú peniaze do obehu
  - menová politika – otázka je do akej miery je CB zodpovedná za menovú politiku
  - devízová činnosť – značne ovplyvňuje vývoj menového kurzu domácej meny
- **Mikroekonomické**
  - regulácia a dohľad na bankovom systéme
  - je banka bánk- zabezpečuje operácie medzi jednotlivými bankami
  - banka štátu alebo banka vlády – CB nie sú zriadené za tým účelom, aby úverovali štát, priamy úver je zakázaný
  - reprezentácia štátu v menovej oblasti – CB je vrcholovou menovou autoritou, Guvernér na zasadnutiach Európskeho systému CB háji záujmy vlastnej krajiny

Bilancia CB v trhovej ekonomike

Pokladničná hotovosť	Pasíva CB
Nakúpená cudzie CP	Emisia obeživa
Úvery poskytnuté domácim bankám	Povinné min. rezervy bánk
Úvery poskytnuté štátu	Vklady štátu
Úvery poskytnuté domácim nebankovým subjektom	Vklady domácich nebankových subjektov
Úvery poskytnuté zahraničným subjektom	Vklady zahraničných subjektov
Devízové rezervy a zlato	Kapitál
Majetkové účasti	Rezervné fondy
Hmotný a nehmotný majetok	Rezervy
Nakúpené vlastné CP	Emitované vlastné CP
Ostatné aktíva	Ostatné pasíva
Konečný výsledok hospodárenia - strata	Konečný výsledok hospodárenia - zisk
Aktíva celkom	Pasíva celkom

Banková regulácia a dohľad

Regulácia – stanovenie pravidiel správania sa bánk.

Pravidlá, ktoré stanovuje CB, môžu sledovať 2 základné ciele, ktoré môžu byť protichodné:

- podpora ekonomickej aktivity bánk = *pozitívna regulácia*
- zákazy niektorých druhov ekonomických činností = *negatívna regulácia*

V krajinách s TE dochádza ku kombinácií pozitívnej a negatívnej regulácie, spravidla však prevláda pozitívna regulácia.

Miera regulácie – tendencie vo vyspelých TE smerujú ku deregulácií. V bankách však musia byť stanovené určité základné pravidlá. Na reguláciu bankovníctva neexistuje jednotný názor:

- banková regulácia musí byť
- banková regulácia nemusí byť
- banková regulácia áno, otázna je však miera regulácie

Zhrnutia:

- Financie a bankové aktivity sa odlišujú od iných ekonomických činností, konkrétne platobný styk je životne dôležitý pre chod každej ekonomiky, preto nemôže byť poruchovosť platobného styku a tak sa platobný styk nemôže ponechať na svojvôľu jednotlivých bánk.
- Pokiaľ dôjde ku krachu banky vyvolá to oveľa väčšieho problému, ako úpadok iného podnikateľského subjektu.
- Banky podnikajú so špecifickým druhom T – peniazmi, a predovšetkým s cudzími peniazmi, preto nemôžu s nimi nakladať podľa vlastného uváženia, ale musia byť stanovené základné rámce podnikania.
- Banky a finančná sféra je oblasť vysoko zisková a tak láka podvodníkov a špekulantov. Je potrebné zamedziť ich vstupu do bánk.
- Keďže ide o vysoko ziskovú oblasť neregulácia by mohla viesť ku prílišnej konkurencii a následkom toho by banky mohli podnikat príliš rizikové operácie. Je potrebné optimalizovať riziká, ktoré banky podstupujú.

Argumenty v prospech bankovej regulácie a dohľadu:

- Bankové aktivity sú odlišné.
- Bankové aktíva a pasíva majú špecifickú štruktúru – pre banky je charakteristické, že krátkodobé pasíva transformujú na dlhodobé aktíva.
- Asymetria informácií v bankovej sfére je oveľa väčšia a dôležitejšia ako v inej oblasti – klienti banky nemajú možnosť monitorovať zdravie banky. Inštitút bankovej regulácie a dozoru hovorí, ktoré informácie musí banky poskytovať.
- Banková regulácia znižuje nebezpečenstvo poklesu sprostredkovania finančných transakcií prostredníctvom bánk, z toho vyplýva, že je tu zabezpečená ochrana vkladov, banky sú povinné poisťovať vklady.
- Banková regulácia umožňuje regulovať množstvo peňazí v obehu.

Argumenty proti bankovej regulácií a dohľadu: - 2 spôsoby

- spochybnením súčasnej miery a pravidiel regulácie – v tomto prípade je naším cieľom deregulácia
- argumenty proti akejkoľvek regulácii bánk – cieľom je zrušiť reguláciu a ponechať bankový systém bez bankovej regulácie a dohľadu
- Financie sa síce líšia od iných ekonomických činností, ale práve preto je potrebné upraviť základné stavebné kamene fungovania bánk a to platobný styk a možnosti zverenia verejných prostriedkov. Takto chápaná regulácia by mala zabrániť úpadkom nesolventných bánk a pomôcť dočasne nelikvidným bankám.
- Nevhodná časová štruktúra aktív a pasív je výsledkom regulácie.
- Asymetria informácií síce existuje, ale existuje aj ochrana vkladov (Fond ochrany vkladov). Klienti bánk sa preto nemusia zaoberať dôveryhodnosťou bánk. Klient má 10% spoluúčasť.
- Pokles sprostredkovania nie je dostatočným argumentom pre nutnosť bankovej regulácie

1. **skupina odporcov** – regulácia ako jedna z podmienok menovej politiky nie je spochybnovaná
2. **skupina odporcov** – odpor voči akémukoľvek systému regulácia.

Základné nevýhody bankovej regulácie podľa odporcov

- rast nestability z dôvodu neistoty ohľadom budúcich bankových pravidiel
- regulácia núti banky ku orientácii na mimo bilančné operácie
- banková regulácia si vyžaduje náklady, ak sú príliš vysoké, tak banky buď budú zvyšovať poplatky za poskytované služby alebo môžu znížiť svoj zisk o tieto náklady
- systém regulácie nevedie banky ku dodržiavaniu zlých pravidiel, ale k ich obchádzaniu
- niektoré pravidlá bankovej regulácie nútia banky uskutočňovať riskantné operácie. Banky sú nútené podstupovať morálny hazard.

Porovnanie argumentov zástancov a odporcov: obe strany sústreďujú svoju pozornosť na tieto oblasti:

- miera, spôsob a pravidlá bankovej regulácie a dohľadu
- vplyv bankovej regulácie na konkurencieschopnosť trhu
- efektívnosť bankovej regulácie
- možnosti znižovania asymetrie informácií
- náklady spojené s reguláciou a dohľadom bánk a financovanie týchto nákladov
- ochrana pred nekalými praktikami
- ochrana pred úpadkom bank
- nutnosť regulácie množstva peňazí v obehu

Banková regulácia a dohľad je nutná, otázna je však miera, spôsob a pravidlá.

Ciele bankovej regulácie a dohľadu:

Regulácia je súčasťou nástrojov makroekonomickej politiky, nástroj realizácie menovej politiky.

- zaistenie spoľahlivosti a bezpečnosti fungovania bankového systému v ekonomike
- podpora efektívnosti fungovania bankového systému
- zaistenie potrebných informácií pre investora
- zaistenie základnej úrovne ochrany investorov
- podpora efektívneho uskutočňovania menovej politiky

Formy bankového dohľadu a regulácie:

- Podľa dopadu na bankový systém:* pozitívna – podporuje činnosti bánk
negatívna – zakazuje určité činnosti
- Z hľadiska použitých nástrojov:* diskretná – napr. úvery od CB
zmluvná – napr. dobrovoľné poistenie depozit
- Podľa stupňa záväznosti pravidiel:*
  - formálna – na explicitne založených pravidlách zo zákona
  - neformálna – dobrovoľná, seba (samoregulácia), na vzájomnej dôvere regulujúcich a regulovaných subjektov.

Subjekty bankovej regulácie a dohľadu: a) regulujúce b) regulované

Súčasti bankovej regulácie a dohľadu:

a) Regulácia vstupu do bankovníctva

b) Základné pravidlá činnosti bánk

Primeranosť vlastných zdrojov - pomer kapitálu ku rizikovo váženým aktívam vyjadrení v %. Tento pomer by nemal klesnúť pod hranicu 8%. Každému aktívu sú pridelené rizikové váhy na úrovni 0,20,50 alebo 100% na základe toho, ako je príslušné aktívum pre banku rizikové, sú striktné vymedzené. V prípade, že pomer klesne pod 4%, bankový dohľad NBS je povinný na takúto správu uvaliť nútenú správu. V prípade že pomer klesne na alebo pod 2%, bankový dohľad NBS je povinný banke odobrať licenciu.

Majetková angažovanosť – banka môže sústreďovať svoj majetok len do určitej výšky svojho vkladu

Pravidlá likvidity – aby banka bola likvidná v každom okamihu

Poskytovanie informácií bankami

Pravidlo nezabezpečených devízových pozícií – banka pravidelne každý deň hodnotí objem devízových prostriedkov na strane A a P. A v cudzej mene musia byť kryté P v cudzej mene.

- Veriteľ poslednej inštancie** – CB, ktorá môže chorej banke poskytnúť úver na ozdravenie, posledná záchrana banky.
- Povinné poistenie vkladov** – Zákon o Fonde ochrany vkladov – chránené sú neanonymné vklady FO a niektorých PO, ktoré sú vymenované v zákone. Od 1. 7. 2002 do 40 násobku priem. mesačného príjmu vyhláseného Štatistickým úradom SR, do výšky 90% vkladu.